

Jesus Ahedo. Arte galerista

Blues musikak eraman zuen Jesus Ahedo Afrikara, eta han ezagututako artearen lilurak Bilboko Kalao galeria sortzera. Oraintsu hamar urte bete ditu arte afrikar garaikidean berezitutako Euskal Herriko areto bakarrak. Arte afrikarra gutxietsita dagoela salatzen du Ahedok, aukera duenean. Hala ere, gutxiespen horri “esker”, kontinenteko lehen lerroko artistak ikus ditzakegu bertan, eta haien lanak askoz eskuragarriagoak zaizkigu.

“Gaur egun kolonialismoa askoz itogarriagoa da Afrikan”

Jabi Zabala

@sarean

ARGAZKIAK: IÑIGO AZKONA

Arteak ez du dirurik emanen

“Bilboko Arbolantxa kalean daukat Kalao arte galeria, Albia inguruan, atzeko aldean tailerrak daude. Artearekiko maitasunagatik ari naiz; galeriak ez du dirurik ematen, eta asteburuetan tabernari nabil Kubil tabernan, Iturribide kalean. Kale heavy eta kalimotxero horretan jazz entzun, formatu txikiko zuzenekoak ikusi eta arte afrikarra ikus dezakegun taberna bakarra da Kubil”.

Nola sortu zitzaizun arte afrikararenganako kezka?

1992an hezkuntza zientzietan lizentziatu ostean hasi zitzaidan arteagatikoko kezka, gizakiak munduan uzten duen adierazpen gorenarekin. Blues talde batean jotzen nuen eta 2004an Malira egin nuen bidaia, bluesaren iturrien bila. Bidaia inizatitua izan zen, lau hilabetez lau herrialdetan ibilita, eta lagun handiak egin nituen, galeriaren egungo oihartzunean eragin dutenak.

Hamar urteotan goien mailako artistak ekarri dituzu galeria txiki honetara.

Ndary Lo, George Llilanga, Cheri Cherin, Camara Guèye... Artista handiak dira, baina nire proposamen apala estimatu dute. Normalki uste izaten dute Bilbon interes handia egongo dela baina gero atsekabea hartzen dute benetako egoeraz jabetzean.

Gutxietsita dago afrikar artea beraz, maila horietan ere.

Bai, presentzia irrigarria du artearen nazioarteko topaketetan. Hori aldatzen

ari da pixkanaka, baina “Lehenengo mailako artea” finantza botereek kontrolatua da egun, hor ez dute agintzen irizpide artistiko edo estetikoek. Dirua zuritzeko modurik onena da artea.

Nola begiratzen diogu Afrikari hemendik?

Kolonialismoaren begiradarekin begiratu zaio beti Europatik. Berlingo konferentziatik aurrera, ia ehun urteko kolonialismo ofiziala izan zen Afrikan. Europako sistema kolonialistak misio zibilizatzailea zuela zioen. Frantziak interesa izan zuen sistema horretan, horregatik du Afrikak presentzia handia Frantziako hirietan. Espainiak, aldiz, Ginea eta Sahara probintziatzen hartzetik korrika alde egitera pasatu zen. Manuel Iradierrek Ekuatore Ginea lortu zuen Espainiarentzat baina hark ez zuen inoiz interes handirik erakutsi Afrikarekiko, arpilatzetik harago.

Baina garai bateko ikuspegia da.

Egundaino Belgikak bakarrik onartu du Afrikan genozidioa egin zutela. Leopoldo erregeak bere Stanley mertzenarioaren bidez egindako sarraskia eta belgikarrak engainatu zituela aitortu dute ofizialki.

"Ez dugu Afrikarekin berdintasunezko harremanik izango barkamena eskatzen ez diegun bitartean".

Euskaldunak ere ez gaude garbi.

Gaia ezkutatu da, ikertu beharko litzateke euskal portuek esklaboen negozioan izan zuten rola. Espainia izan zen Europako azken herrialde esklabista, eta Kuba Amerikako azkena. Horregatik ekarri zuen 1877an Sopuertako Castaño Capetillo familiak Rafael Padilla *Chocolat*, Kuban esklabo erosita zortzi urte zituela. Historia bitxia da Chocolat-ena: Tony Grice ingelesak ezagutu zuen Bilbon, eta Londresera eta gero Parisera eraman zuen. Montmartren arrakasta handia izan zuen Fottit pailazoarekin bikotea osatuta. Lumière anaien hainbat filmetan agertu ziren, baina gero *Chocolat*-en ospea itzaltzen joan zen.

Artea baino, artisautza omen da hangoa.

Gizarteak Afrika zer den ez badaki, haren historiaren eta gorabehera soziopolitikoaren berri ez badu, hezkuntzan aipatzen ez bada... Noski, ikusmolde horren ondorioa da. Exotismoa da beste ikuspegi kaltegarri bat. Afrikari buruz egiten diren filmetan beti leku exotiko, eder, folklorikoa... Ikuspegi paternalista dago, afrikarrak beren kabuz aritzeko

gai ez direlako irudia, heldugabeak dira, bortitzak... eta beti joan behar izaten da gizon zuria euren arazoak konpontzera. Ideia hori garai batean kolonizazioak erabili zuen eta egun post-kolonizazioa babesteko erabiltzen da.

Jarraitzen du presentzia kolonialak, bezaz?

Itxura afrikarra hartu du menperatze horrek egun: ustezko agintariak afrikarrak omen dira, baina herrialde guztietan gobernuak multinazionalen txotxongilok dia. Gaur egun kolonialismoa askoz ere itogarriagoa da, euren baliabideak kudeatzerik ez dute afrikarrek.

Kooperazioak zerbait konpontzen du?

Txatalak dira, ez dut juzgatuko, bada-ki badirela dena ematen duten GKEak, medikuak eta abar, baina beste batzuk ez dira gizaldeko lanerako eredu, darmaten bizimoduagatik eta jarreragatik.

Nola lagundu behar da orduan?

Kultura sustatuz autoestimua landu behar da Afrikan. Hiru mendez nola sufritu duten kontuan hartuta, Afrikako

jenderik onenak bahitu eta Amerikara eraman baitzituzten europarrek. Independentziaz hona igaro diren urte guztietan gure mailan garatuko direnik ezin dugu pentsatu, askok identitatea ere galdu baitute.

Etorkizun beltza, orduan?

Optimista naiz, uste dut Afrikan datozen 40 edo 60 urteetan gizateriaren hainbat mugarri ezarriko direla, sekulako indarra dago hor. Hala ere, ez ditugu berdintasunezko harremanik izango Afrikarekin barkamena eskatu eta elkar errespetatzen hasten ez garen bitartean.

"Beltza" hitzak duen adiera negatiboa...

Bai, baina historia beltz ezezaguna dago ezkutatuta. Esaterako, bada flamenkoaren *palo* guztiak afrika beltzetik datozela dioen teoria bat, Antonio eta David Hurtadoren. Horien arabera, samba, conga, tango... yoruba hitzak dira. Bestalde, 1100. urte inguruan Espainiako populazioaren %10 inguru Sahara azpikoa zela diote. Garai hartan sortu zen, kasurako, Sevillako *Los Negritos* kofradia, eta beltzak ziren kideak. ■